

Stichting Pensioenfonds APF

2e kwartaal 2023

Het doel van de **reo**[®] (responsible engagement overlay) service is om bedrijven te stimuleren hun handelswijze met betrekking tot ESG (milieu, maatschappij en goed bestuur) te verbeteren. Dit doen wij door ondernemingen waarin onze klanten zijn belegd aan te spreken (engagen) op ESG-kwesties. De focus ligt op het verbeteren van het beleggingsresultaat op lange termijn. Wij willen bedrijven helpen om commercieel succesvoller te worden door op een veiligere, schonere en meer verantwoorde wijze te werken. Zo zijn bedrijven ook beter gepositioneerd om met ESG-risico's en -kansen om te gaan.

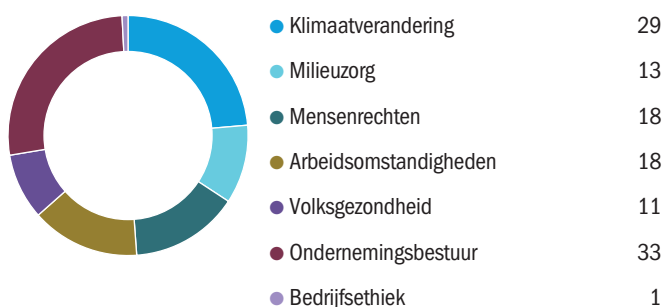
Aantal aangesproken ondernemingen dit kwartaal

Engagements	Aangesproken ondernemingen	Behaalde milestones	Aantal landen
75	54	4	17

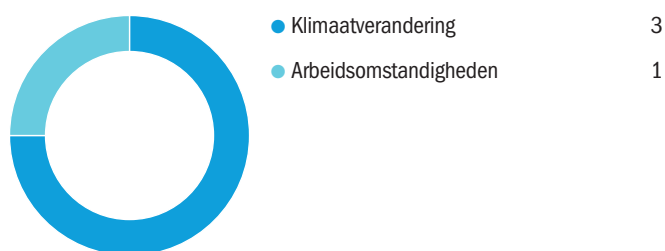
Engagement naar regio

Aangesproken ondernemingen naar onderwerp*

Behaalde milestones naar onderwerp

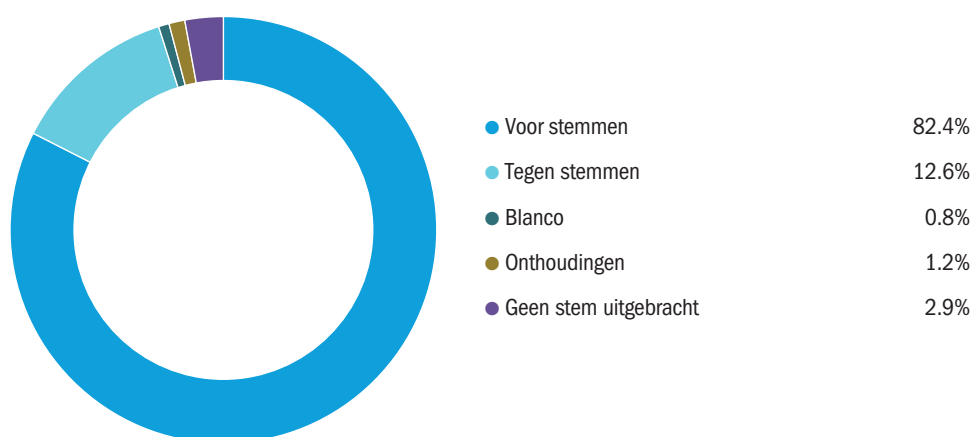

* Bedrijven kunnen zijn aangesproken op meer dan een onderwerp.

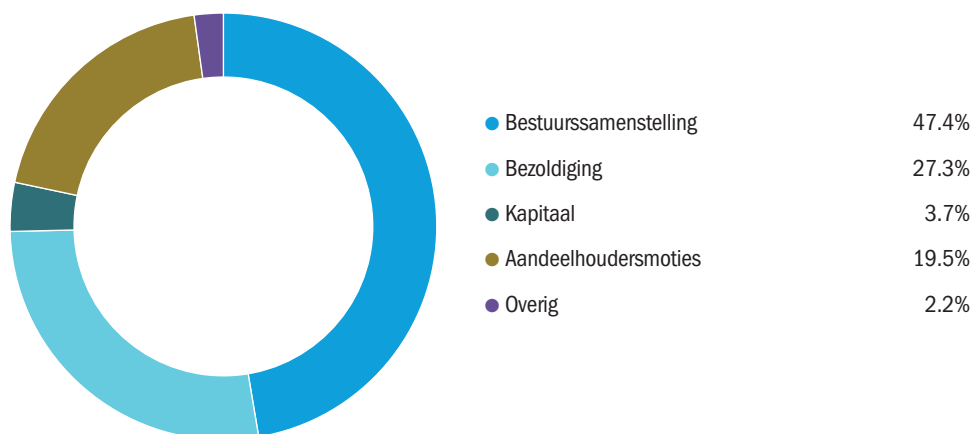
Stemresultaten: **

Aantal AVA's	581
Aantal stemmen	8774

Aantal stemmen

Stemmen tegen en onthoudingen naar onderwerp

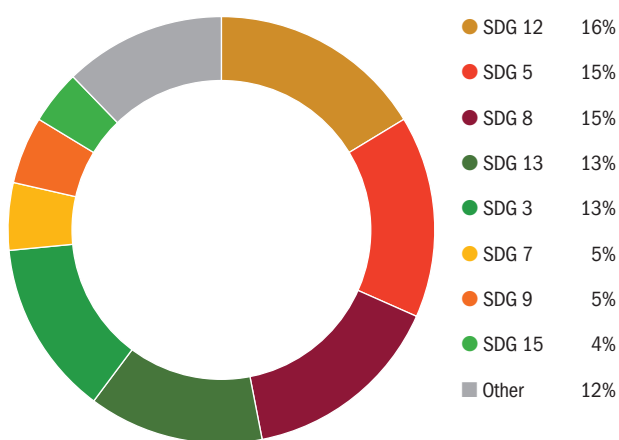
** Dit verslag is opgesteld met behulp van gegevens die zijn verstrekt door een externe aanbieder van het elektronisch stemplatform. De statistieken zijn exclusief stemmingen met nul aandelen en herinschrijvingen. Vergaderingen/stemmingen/voorstellen/ worden geacht niet in stemming te zijn gebracht indien: de stembiljetten zijn verworpen door stemgerechtigde tussenpersonen (bv. indien de nodige documenten (zoals volmachten, bevestiging van de uiteindelijke gerechtigde, enz.) niet aanwezig waren); geïnstrueerd als "Niet stemmen" (bv. op aandelenblokkerende markten); of geen instructie hebben gekregen.

Engagements en Sustainable Development Goals (SDGs)

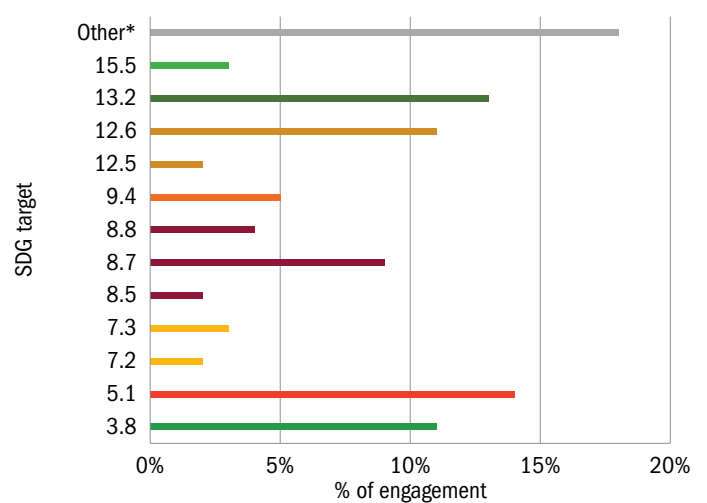
De 17 doelstellingen voor duurzame ontwikkeling (SDG's) zijn ontwikkeld door de VN en bedrijfstakoverkoepelende stakeholders, met het oog op het opstellen van een routekaart naar een duurzamere wereld.

Wij gebruiken de gedetailleerde onderliggende SDG-doelstellingen om de engagementdoelen per bedrijf te bepalen, waar relevant, en om de positieve maatschappelijke en milieugevolgen van engagement te verwoorden. Engagements worden systematisch op doelniveau vastgelegd, om een grotere nauwkeurigheid en een grotere impact mogelijk te maken.

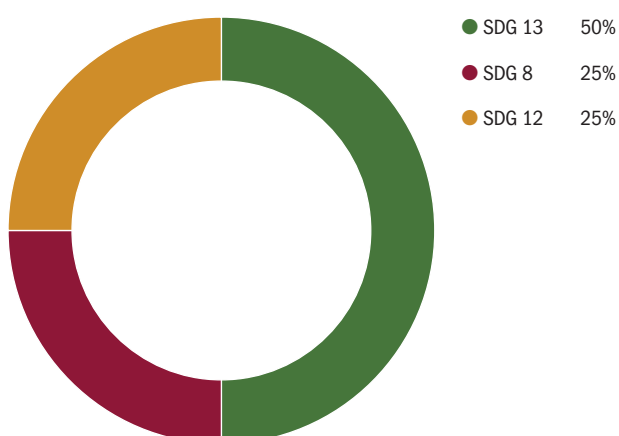
Engagement SDG niveau

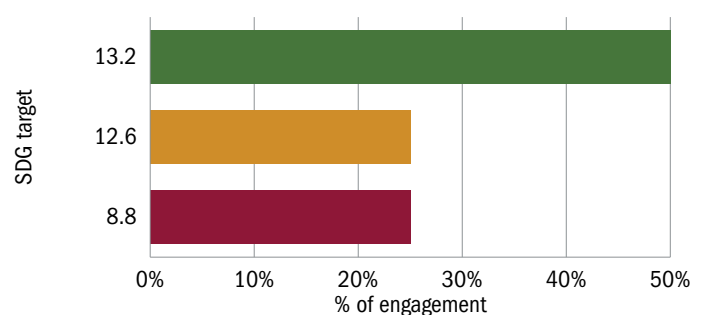
Engagement onderliggende SDG doelstelling

Milestone SDG niveau

Milestone onderliggende SDG doelstelling

*Other vertegenwoordigt SDG subdoelen die minder dan 2% van de relevante SDG uitmaken.

Engagement casestudy

Naam: Mitsubishi UFJ Financial Group Inc	Land: Japan	Sector: Financiële instellingen
Prioriteitsbedrijf: -	ESG-risicoscore: 	Reactie op engagement: Goed
Thema: Klimaatverandering	Onderwerp: Engagement klant bij effectief klimaatrisicobeheer	
SDG: 13.2		

Achtergrond

MUFG kwam in mei 2021 met een verklaring over CO₂-neutraliteit. In juni volgde het lidmaatschap van de Net Zero Banking Alliance (NZBA) (als eerste Japanse bank). In april 2022 publiceerde de bankgroep een voortgangsrapportage met daarin geactualiseerd kredietverleningsbeleid fossiele brandstoffen. Dat beleid voorziet in een financieringsverbod voor nieuwe thermische kolenmijnprojecten, uitfasering van bedrijfsfinancieringen voor kolen in 2040 en streefdoelen gefinancierde uitstoot 2030 voor de olie- en gasektor. Positieve stappen, maar wij denken meer verbeterpunten te zien als deze toezeggingen eenmaal zijn uitgevoerd.

Actie

We hebben in 2022 diverse malen met de onderneming gesproken over uiteenlopende onderwerpen, o.a. klimaatrisicobeheer, biodiversiteit en corporate governance. Engagement vond plaats via een-op-een-gesprekken en gezamenlijk via de Asian Corporate Governance Association en Asia Research & Engagement. Er is sinds het begin van 2023 twee keer met MUFG over klimaatrisico's gesproken. De onderneming heeft in april 2023 de doelstellingen voor gefinancierde uitstoot uitgebreid naar commercieel vastgoed en woningen, scheepvaart en staal. De verwachting is dat in juli 2024 70% van de kredietportefeuille onder die doelstellingen valt. De onderneming gaf tevens aan dat het klimaatrisicobeheer wordt aangescherpt en er meer informatie over engagement met klanten zal worden gegeven. We hadden geprobeerd erachter te komen hoe de doelstellingen voor gefinancierde uitstoot en het kredietverleningsbeleid voor fossiele brandstoffen worden geformuleerd. Ons engagement ging daarnaast over de feitelijke uitvoering van die doelstellingen, o.a. de evaluatie van de geloofwaardigheid van de transitieplannen van klanten (in het kader van transitiefinanciering), meer informatie over engagement met klanten en de verwachtingen die MUFG heeft van klanten voor wat betreft klimaatrisico, naast verdere transparantie over de ESG-component van de beloning van de bedrijfstop.

Oordeel

MUFG heeft goed gereageerd op ons engagement, zowel een-op-een als in samenwerking met andere partijen. De informatieverschaffing en het beleid voor klimaatrisicobeheer zijn aanzienlijk verbeterd. Uitfasering van kolenmijnbouw of doelstellingen voor gefinancierde emissies zijn er op dit moment echter nog niet en we blijven daarover in gesprek. De blootstelling aan sectoren met een hoog transitierisico wordt aan de hand van een kader voor klimaatrisicobeheer beoordeeld; wij stimuleren MUFG om als onderdeel daarvan te beoordelen hoe de klant met transitierisico omgaat. Verder blijven we de bank aanspreken op sociaal en milieubeleid alsook het kader voor risicobeheer.

ESG-risicoscore: blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

 Laag

 Matig

 Bovengemiddeld

 Hoog

Engagement casestudy

Naam: TotalEnergies SE

Land: Frankrijk

Sector: Energie

Prioriteitsbedrijf: -

ESG-risicoscore:

Reactie op engagement: Goed

Thema: Klimaatverandering, Milieubeheer

Onderwerp: Holistisch engagement over samenspel klimaat en natuur

SDG:

13.2

15.5

7.2

Achtergrond

Total heeft in 2020 als een van de eerste uit de olie- en gassector een streefdoel scope 3 geformuleerd. Het Franse energieconcern blijft internationaal vooroplopen, al is de strategie af en toe onduidelijk door een ogenschijnlijke aanpak van ‘twee snelheden’ tussen de Europese activiteiten en de rest van de wereld. We zien nog altijd ruimte voor verbetering.

Actie

We zijn bilateraal en via CA100+ in gesprek. In lijn met ons engagement is de helderheid van de rapportage over de toekomstige energiemix en de geschatte investeringen in groene en niet-groene activa geleidelijk verbeterd. De gekozen benadering komt op alle punten overeen met ons eigen net zero-model (sterke fundering). Total heeft in 2023 de tussentijdse doelen bijgesteld: · streefdoel intensiteitsreductie scope 1, 2 en 3 voor 2025 van 10% naar 15% en voor 2030 van 20% naar 25% · Doelstellingen bijgewerkt naar een reductie van de uitstoot scope 3 uit de afzet van olie met 30% in 2025 en met 40% in 2030 · Totale uitstoot scope 3 gehandhaafd op <400 mt in 2025 en 2030. Ondanks deze verbeteringen is de strategie nog altijd niet conform 1,5°C, hoofdzakelijk door het ontbreken van significante absolute uitstootreducties. Carbon Tracker, de op energie gerichte financiële denktank, heeft diverse projecten van Total gesignaleerd die niet eens passen bij een scenario van 2,5°C, zoals de olie- en gasuitbreidingen in Oeganda, Angola en Noorwegen. We hebben Total specifiek op het project in Oeganda aangesproken en gewezen op het reputatiebelang van de realisatie van gedane beloften over contacten met de gemeenschap en bescherming van biodiversiteit. Ook een punt van zorg is het plan om natuurlijke oplossingen (NBS) aanzienlijk uit te breiden vanwege twijfels over hoe blijvend en additioneel die zijn. En dan is er ook nog het reputatierisico van beschuldigingen van landroof.

Oordeel

Ondanks de duidelijke informatie waar Total in 2030 wil zijn, is dit niet afgestemd op 1,5°C. Het bedrijf kreeg te maken met een zaak in het kader van de Franse wetgeving rond EACOP (East African Crude Oil Pipe Line). Op basis van het plan om de gasproductie te verhogen, zien we Total uitgroeien tot de grootste producent van koolwaterstof in de EU in 2030. Met een koolstofarme investering van naar schatting een derde van de totale bestedingen in 2030 blijft het bedrijf achter bij concurrenten BP, Shell en Equinor (die mikken allemaal op 50%). We blijven Total aanspreken en ons sterk maken voor afstemming van de investeringen en consistentie van de acties in Europa en elders, evenals voor een verantwoorde uitvoering van NBS-plannen vanuit het perspectief van klimaat, natuur en gemeenschap.

ESG-risicoscore: blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

 Laag

 Matig

 Bovengemiddeld

 Hoog

Engagement casestudy

Naam: Volkswagen AG

Land: Duitsland

Sector: Duurzame consumentengoederen

Prioriteitsbedrijf: ✓

ESG-risicoscore:

Reactie op engagement: Voldoende

Thema: Klimaatverandering

Onderwerp: De schijnwerper op informatie klimaatlobbyen

SDG: 13.2

Achtergrond

Het Duitse Volkswagen (VW) is wereldwijd de grootste autofabrikant en oefent aanzienlijke invloed uit op het klimaatbeleid, met name in Europa. VW houdt zich echter op de vlakte over openbaar beleid en over lobbyen over klimaatbeleid (direct en via brancheorganisaties). Veel concurrenten hebben een lobbyverslag gepubliceerd, o.a. General Motors, Ford, Mercedes, BMW, Volvo en Toyota. Dit gebrek aan transparantie baart zorgen, mede gezien de rol die de CEO van Porsche en de voorzitter van Volkswagen hebben gespeeld bij het (met succes) pleiten voor een uitzondering van e-brandstoffen in het EU-verbod op de verbrandingsmotor in 2035.

Actie

We zijn sinds 2019 bilateraal en via CA100+ in gesprek over dit onderwerp. In 2022 hebben we samen met de andere CA100+ co-leads in een brief laten weten de druk te gaan opvoeren als de onderneming geen blijk van vorderingen laat zien. Tegen het einde van 2022 en 2023 hebben we diverse calls gehad met Investor Relations en External Affairs. We kregen de conceptversie onder ogen van de lobbyinformatie. Vanwege onze zorg over de mate van gedetailleerdheid hebben we een e-mail aan de voorzitter verzonden waarin we onze verwachtingen duidelijk uiteen hebben gezet. In het tweede kwartaal van 2023 was er nog een call over het conceptverslag dat beter op onze verwachtingen afgestemd zou worden, waarin we VW stimuleerden om dat verslag ruim vóór de jaarvergadering te publiceren. Omdat VW zich niet op de publicatie van het verslag voor de AVA wilde vastleggen en omdat we al eerder hebben ervaren dat VW belooft maar niet waarmaakt, hebben we ons engagement opgevoerd door tegen diverse agendapunten te stemmen, waaronder de acties van de raad van bestuur, die van de commissarissen en de herbenoeming van commissarissen.

Oordeel

Twee dagen voor de AVA heeft VW toch het 'Association Climate Review 2023' gepubliceerd. Het verslag kwam op een gedeelde eerste plaats voor lobbyverslagen bij InfluenceMap (de ngo klimaatlobbyen). We zijn van mening dat onze nauwe samenwerking met het VW-team voor externe zaken tot een belangrijke verbetering van de kwaliteit van het verslag heeft geleid. Hoewel VW in vergelijking met de concurrentie over een bijzonder ontwikkelde methode beschikt voor het evalueren van brancheorganisaties, signaleren we verbeterpunten als de evaluatie van direct lobbyen en het op de hoogte stellen van meer brancheorganisaties en ratingbureaus van de ondernomen activiteiten. We blijven in gesprek over de gewenste verbeteringen.

ESG-risicoscore: blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

 Laag

 Matig

 Bovengemiddeld

 Hoog

Bijlage

SDG	Doel	Samenvatting doel
SDG2	2.1	Een einde maken aan honger en toegang garanderen tot veilig en voedzaam voedsel
SDG2	2.2	Een einde maken aan alle vormen van ondervoeding, vooral bij kinderen en vrouwen
SDG3	3.4	Sterfte door niet-overdraagbare aandoeningen verminderen en geestelijke gezondheid bevorderen
SDG3	3.8	Toegang tot medicijnen en gezondheidszorg
SDG5	5.1	Een einde maken aan alle vormen van discriminatie jegens vrouwen en meisjes
SDG5	5.5	Verzekeren gelijke kansen voor vrouwen, inclusief leiderschap op alle niveaus;
SDG6	6.3	Waterkwaliteit verbeteren door verontreiniging te beperken
SDG6	6.5	Waterbeheer op alle niveaus invoeren
SDG7	7.2	Het aandeel hernieuwbare energie in de wereldwijde energiemix aanzienlijk vergroten
SDG7	7.3	De wereldwijde snelheid van verbetering in energie-efficiëntie verdubbelen
SDG8	8.5	Realiseren volledige en productieve werkgelegenheid voor iedereen
SDG8	8.7	Uitroeien gedwongen arbeid, moderne slavemij en mensensmokkel
SDG8	8.8	Veilige werkomgeving bevorderen voor alle werknemers
SDG9	9.4	Voor meer verduurzaming sectoren opwaarderen en moderniseren
SDG10	10.2	Inclusiviteit voor iedereen mogelijk maken en stimuleren
SDG10	10.7	Door strak beleid veilige migratie mogelijk maken
SDG11	11.5	Door rampen veroorzaakte maatschappelijke en economische verliezen verminderen
SDG11	11.6	De negatieve milieueexternaliteiten van steden reduceren
SDG12	12.2	Natuurlijke hulpbronnen duurzaam beheersen en efficiënt gebruiken
SDG12	12.4	Gebruik chemicaliën en afval gedurende de hele cyclus beheersen
SDG12	12.5	Door preventie, vermindering, recycling en hergebruik afval aanzienlijk beperken
SDG12	12.6	Bedrijven aanmoedigen om duurzame praktijken in te stellen en de duurzaamheidsrapportage aan te scherpen
SDG13	13.1	Aanpassingsvermogen versterken tegen de effecten van klimaatverandering
SDG13	13.2	Klimaatplannen integreren in beleid en strategieën
SDG14	14.1	Voorkomen en verminderen van alle vormen van vervuiling van de zee
SDG14	14.2	Ecosystemen van zee- en kustgebieden duurzaam beheersen en beschermen
SDG15	15.2	De implementatie van duurzaam beheer van bossen bevorderen

Bijlage

SDG	Doel	Samenvatting doel
SDG15	15.5	Aantasting van natuurlijke leefgebieden inperken
SDG16	16.6	Effectieve, verantwoordelijke en transparante instellingen ontwikkelen
SDG16	16.b	Antidiscriminatiewetgeving stimuleren voor een duurzame ontwikkeling